

Original Article

Comparative study of criminal liability of legal entities in Iran and the Council of Europe

Mohammad Moradi*¹ , Azade Sadeghi², Esmail Haditabar³

¹ M.Sc. Student of Criminal Law and Criminology, University of Mazandaran, Babolsar, Iran

² Assistant Professor of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law and Political Science, University of Mazandaran, Babolsar, Iran

³ Assistant Professor of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law and Political Science, University of Mazandaran, Babolsar, Iran

10.22080/LPS.2021.18996.1178

Received:

June 8, 2020

Accepted:

February 12, 2021

Available online:

November 27, 2021

Main Subjects:

Criminal law and criminology

Keywords:

Criminal liability, legal entities, attribution mechanism, crime and punishment

Abstract

Despite the new approach in the Penal Code, no definition of a legal entity is provided, and the legislative view in Article 143 of the Penal Code, in order to hold a legal entity liable, is subject to two conditions, namely or in the interests of the legal entity. Due to the difficulties in assigning responsibility, the scope of punishment of the legal entity is associated with many issues that need to be fundamentally reformed because the legal entity has gradually become very important and this is hidden in the activity and how it is formed. The commission of a crime by a legal person not only has a profound effect on society, but its effects are much more lasting and, in most cases, involve governments. The problem becomes more complicated when we encounter a person whose criminological findings are not possible to correct and restore society to these people because they lack understanding and will. In contrast, the Council of Europe is more favorable. The responsibility of legal entities is on the EU's political agenda. have been. The Council of Europe, by creating a method of identification, analysis of different levels of criminal responsibility, creating diversity in laws, diversity in attribution mechanisms, advanced organizational model, classification of crimes committed, typology of punishment, etc., appropriate and developed orientation Has.

*Corresponding Author: Mohammad Moradi

Address: University of Mazandaran, Babolsar, Iran

Email: moradi.1360@ut.ac.ir

Extended Abstract

1. Introduction

Despite the growth and development of companies and institutions and the membership of a large number of natural persons in them, such persons, so-called legal persons are a good platform for crime that is observed today. The scope of crime and severity of the crime is much more widespread and complex by such legal persons than natural persons, which not only does force the legislature to criminalize these behaviors, but also provides criminal liability for these legal persons. In the European Union, for example, criminal liability of legal entities is strong and highly enforceable. In the union, there is a difference between natural and legal persons in terms of integrity, so that persons with criminal responsibility are divided into two categories, natural and legal. Legal entities are divided into two categories: public and private, and private legal entities in relation to additional issues has been divided into 3 categories: 1. Organizational structure; 2. Individual ownership and 3. Corporation. It should be noted that in addition to EU member states, legal entities and criminal liability have been defined differently. Legal liability of legal entities in the EU is for crimes that are on the political agenda of the EU, but are still a matter of policy and is not fully and precisely clarified. Leading research has emphasized this issue. For example, criminal liability of legal entities in some member states for integration has been published as an association for international criminal policy research. The purpose of this was to prevent the whole union from having different opinions regarding the criminal liability of legal entities. In addition, a research-working

group develops a set of recommendations that provide academic insights into differences in union policy. In this study, a comparative study has been conducted on the issue of criminal liability of legal entities between Iran and the Council of Europe. The comparison shows that while there are flaws in the laws of Iran that need to be amended, there are new achievements in the study of this issue in the Council of Europe that the Iranian legislator should consider in the amendment. Because with a little comparison, it becomes clear that the European legislature has a more accurate and comprehensive view of legal persons and addresses issues such as actual position, managerial position, the main nature of the task performed, the extent of agency authority, managerial position, negligence in supervision, applying Adequate internal control tools, ethics and coordinated programs or standards have been considered.

2. Method

This study examines the promotion of solutions to deal with crimes of legal entities by modeling the development of Council of Europe laws and critique of Iran's criminal policy related to criminal liability of legal entities between the two legal entities of Iran and the Council of Europe. To understand the implications of this study, a relative familiarity with Council of Europe law is essential.

3. Findings

With the enactment of the new Islamic Penal Code, a new attitude has been formed by the legislator towards legal persons, so that before this, the Iranian legislator had considered different views in different periods to hold a legal person responsible. This becomes quite clear by

examining the various legislative periods and legal articles whose subject matter is a legal entity. However, no definition of a legal person has been provided, and this has led to the presentation of conventional definitions by legal scholars. Since 1392, with the new view of the legislature, especially in Article 143 of the Penal Code approved in 1392, it is a crime to recognize a legal person responsible subject to two conditions in the name or in the interests of the legal person. Criminal liability of a legal entity Regardless of the problems in assigning liability, the scope of punishment of a legal entity is associated with many issues. Despite legislative efforts in this area, it seems that fundamental reforms are needed because in the criminal law system, the legal person has gradually become very important and this is hidden in its activity and how it is formed. The commission of a crime by a legal person not only has a wide and profound impact on society, but its effects are much more lasting than the crimes committed by a natural person. Victims of crimes committed by legal entities are much more than victims of crimes committed by natural persons, so that it is observed that in most cases, it also involves government and mass media. The problem becomes more complicated when we are faced with a person to whom none of the criminological findings regarding correction and reconstruction and reintegration into society will be accountable to these individuals because these persons' lack of understanding and the will is not in the true sense. On the other hand, the situation of the Council of Europe has become somewhat more favorable in recent years. The responsibility of legal persons to commit crimes is a matter on the political agenda of the European Union. Although the subject of the Union's policy has not yet

been fully clarified, an association called the International Criminal Policy Research Association was set up to avoid the various positions of European countries on the legal responsibility of a legal person and rightly has been successful. The Council of Europe by establishing a method of identification and a specific time period, analyzing the different levels of criminal liability of legal persons, creating diversity in efficient laws, diversity in assignment mechanisms, advanced organizational model, classification of crimes committed by legal entities, Typology of punishment, etc. has a proper and developed orientation towards the legal entity and no longer has the problems that the Iranian legislature is challenged with.

4. Conclusion

Examining the legal status of legal entities in the relevant Iranian laws in terms of the Islamic Penal Code, despite the many changes that have taken place in this area, there are many objections. In terms of anticipating responsibility for these persons and considering them guilty, determining the punishments, trial and execution of punishment, and... there are significant problems that in the executive field create problems for justice institutions, the most obvious of which is the lack of justice in dealing with These people are compared to real people. Notwithstanding the lack of a comprehensive definition of legal persons, which in turn has led to differing views in legal doctrine, the provision of penalties that have no executive aspect against the majority of legal persons operating in Iran. How to charge these people and convict them Despite the fact that Iran has a successful legislative history in this regard, but in the new Penal Code this is not considered and causes the accusation to be attributed to these people in some

cases that they had no role and no benefit. This is one of the issues that needs to be reviewed and amended by the legislator. However, it seems that the country's legislative system, despite its long history, still needs comparative studies, especially with the West, to study how Western countries legislate and try to localize it. A clear example of this is the criminal liability of legal persons, which in various dimensions such as: general methods, uniformity of instructions, avoidance of lexicography on the implicit legal and criminal meaning of legal persons, consideration of territory for legal entities, consideration Absolute liability for a legal person, consideration of penalties applicable to comprehensive legal entities, development of mutual recognition tools, exchange of information, provision of standards in relation to penalties and development of standards for sentencing. Council of Europe law can be a good example to be used in the Iranian legislative system.

Funds

This research has no financial support.

Contribution of authors

All authors have endorsed the content of the manuscript and agreed on all aspects of the work

Conflict of interest

According to the respected authors, there is no conflict of interest.

Appreciation and thanks

We thank all the respected professors for scientific advice in this article.

علمی پژوهشی

مطالعه تطبیقی مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی در ایران و شورای اروپا

محمد مرادی^۱ ID*، آزاده صادقی^۲، اسماعیل هادی تبار^۳

^۱ دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران
^۲ استادیار حقوق جزا و جرم شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران
^۳ استادیار حقوق جزا و جرم شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

doi 10.22080/LPS.2021.18996.1178

چکیده

مسئولیت کیفری معمولاً متوجه شخصی است که با اراده و شعور و آگاهی از نتایج ارتکاب جرم دست به آن می‌زند به عبارت دیگر وقوع جرم از سوی عامل انسانی قابل تصور است، مسئولیت کیفری که شامل پاسخ اجتماع و دولت به اقدامات افراد مجرم است. با وجود رشد و توسعه شرکت‌ها و موسسات، نهادها، و عضویت تعداد زیادی از اشخاص حقیقی در آنها این‌گونه اشخاص که به آنها شخص حقوقی گفته می‌شود بستر مناسبی برای ارتکاب جرم هستند. امروزه مشاهده می‌شود که دامنه ارتکاب جرم و شدت آن توسط این‌گونه اشخاص در مقابل اشخاص حقیقی بسیار گسترده و پیچیده بوده که نه تنها قانونگذار را وادار به جرم انگاری این رفتارها می‌نماید بلکه مسئولیت کیفری را برای این اشخاص پیش‌بینی بنماید. در این تحقیق مطالعه تطبیقی مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی میان ایران و شورای اروپا صورت گرفته که در این مطالعه مشخص می‌گردد ضمن وجود ایراداتی در قوانین ایران که نیازمند اصلاح هستند دستاوردهای جدیدی از مطالعه این موضوع در شورای اروپا حاصل می‌شود که شایسته است قانونگذار در اصلاح آن را مد نظر قرار دهد چراکه با اندکی مقایسه مشخص می‌گردد که مقنن اروپایی نگاه دقیق و جامع‌تری نسبت به این اشخاص داشته به نحوی که به مواردی مانند مقام واقعی، ماهیت اصلی وظیفه مورد اجرا، میزان اختیارات نمایندگی، قصور در نظارت، به کارگیری ابزارهای کافی کنترل داخلی، اخلاقیات، و برنامه‌های هماهنگ یا معیارها، توجه داشته است.

تاریخ دریافت:

۱۹ خرداد ۱۳۹۹

تاریخ پذیرش:

۲۴ بهمن ۱۳۹۹

تاریخ انتشار:

۶ آذر ۱۴۰۰

موضوعات:

حقوق کیفری و جرم شناسی

کلیدواژه‌ها:

مسئولیت کیفری، اشخاص حقوقی، نمایندگی شخص حقیقی، شدت جرم و مجازات

* نویسنده مسئول: محمد مرادی

ایمیل: moradi.1360@ut.ac.ir

آدرس: دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران

۱ مقدمه

جهات در آن مد نظر قرار گرفته است در حالیکه قانونگذار ایران با وجود تحول در عرصه مسئولیت کیفری شخص حقوقی متأسفانه دارای ایراداتی است که نیازمند بازنگری و اصلاح است، البته نویسندگان این تحقیق در حد بضاعت پیشنهادهاتی را ارائه نموده‌اند که در متن اثر به آنها اشاره شده است. لازم به ذکر است در حال حاضر در بعضی از کشورهای جهان مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی به رسمیت شناخته نشده است یا جاییکه قوانین اشاره به مسئولیت حقوقی می‌کنند خصوصیت یا ویژگی آن واضح و مشخص نیست لیکن شورای اروپا سه نوع مسئولیت برای شخص حقوقی در نظر گرفته است که در متن به آنها اشاره می‌گردد. لازم به ذکر است در قانون شورای اروپا مواردی مانند سطح یا میزان اختیارات شخص مرتکب، پیشنهاد یا تعهد به دادن رشوه، هدایت یا تصدی در ارتکاب جرم، قصور در نظارت، نادیده گرفتن اخلاقیات و برنامه های مصوب و معیارهای اعلام پیش‌بینی شده است که همگی دلالت بر نوآوری و ابتکار قانونگذار است که کنترل شخص حقوقی را که دارای ماهیت پیچیده است را آسان می‌نماید.

۲ مبانی مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی

شخص حقوقی یک وجود اعتباری بوده و همانند اشخاص حقیقی توانایی ارتکاب اعمال مجرمانه را ندارد بلکه به علت ارتکاب جرم از سوی شخص دیگر که حسب مورد می‌تواند رئیس آن شرکت یا هیئت مدیره یا مدیر عامل یا هریک کارکنان آن باشد مجازات می‌شود. در فصل ششم قانون جرایم رایانه ای مصوب ۱۳۸۸ ماده ۷۴۷ عنوان شده است که جرائم رایانه ای را به نام شخص حقوقی و در راستای منافع آن ارتکاب یافته باشد، شخص حقوقی دارای مسئولیت کیفری خواهد بود یعنی خود شخص حقوقی تحت هیچ شرایطی مرتکب جرم نمی‌شود، بلکه بستر و زمینه لازم برای ارتکاب را فراهم می

همانطور که بدیهی است شخص حقوقی مجموعه ای متشکل از، افراد، اشیاء، امکانات و تجهیزات است که به علت اهمیت گسترده اقدامات امروزه بسیار مورد توجه قرار دارد به نحوی که قانونگذار آن را یک شخص حقوقی مستقل در نظر می‌گیرد (ایرج گلدوزیان، ۱۳۸۲، ۴۵۵). تاریخچه مسئولیت کیفری شخص حقوقی به قانون جرایم رایانه ای مصوب ۱۳۸۸ خصوصاً موارد ۷۴۷ و ۷۴۸ برمی‌گردد و نبود این موضوع در قانون مجازات سابق قانونگذار را بر آن داشت که در تدوین قانون جدید مجازات در موارد مختلف به آن اشاره کند که به اختصار می‌توان گفت که ماده ۱۴۳ که مسئولیت کیفری را بصورت مطلق در شخص حقوقی پذیرفته است شامل می‌شود. که به نظریه مغز متفکر (ارتکاب جرم از سوی مدیر عامل شخص حقوقی) یاد می‌شود و همچنین مسئولیت قرضی یا عاریه ای (ارتکاب جرم از سوی مدیر شخص حقوقی در ماده ۲۰ ق.م.ا را می‌توان مورد اشاره قرارداد) ماده ۲۲ ق.م.ا نیز نظریه جدیدی را تحت عنوان نظریه سازمانی یا خرده کارفرما مطرح می‌کند و آن زمانی است که شخص حقوقی به صورت مستقیم مرتکب جرم شود (وحید اشتیاق، ۱۳۹۵، ۸۶). در این تحقیق برآنیم که مطالعه تطبیقی میان مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی ایران و شورای اروپا داشته باشیم که مضمون مقایسه میان ارکان مسئولیت، مبنا، نتیجه، موقعیت شخص حقوقی، و..... پی به تفاوت‌ها و شباهت‌هایی میان این دو نهاد حقوقی ببریم چراکه موضوع مسئولیت اشخاص حقوقی موضوعی حیاتی و پیچیده است که در حوزه‌های حقوق کیفری شامل پاسخ از سوی نهادهای حکومتی بوده (غلامحسین الهام، ۱۳۹۳، ۹۱). و به نظر می‌رسد که شورای اروپا در قانونگذاری خود دفت عمل بیشتری به کار برده است و بسیار ظریف و فنی با این موضوع برخورد نموده به نحوی که در رهنمون‌های اعلامی از سوی کارگروه این شورا یک نگاه جامع و فراگیر نسبت به شخص حقوقی وجود دارد که بسیاری از جوانب و

ضمناً مقامات رسمی در ماده ۱۵۹ اعم از مدیر شخص حقوقی است. (محمدابراهیم شمس ناتری، ۱۳۹۵، ۱۴۵).

در بند (ج) ارتکاب عمل مجرمانه توسط یکی از کارمندان شخص حقوقی با اطلاع مدیر یا در اثر عدم نظارت وی صورت می‌گیرد. به عبارت دیگر علاوه بر دو شرط ذکر شده در صدر ماده ارتکاب جرم رایانه ای باید با اطلاع مدیر یا در اثر عدم نظارت صورت گرفته باشد. اطلاع مدیر شخص حقوقی کاملاً واضح بوده و نیازی به توضیح ندارد اما در خصوص عدم نظارت به نظر میرسد که منظور قانونگذار عدم نظارت بصورت مطلق می باشد به این صورت که گاهی مدیر سهواً اقدام به عدم نظارت می‌نماید و گاهی عمداً عدم نظارت وی موجبات وقوع جرم را فراهم می‌نماید که هر دو مشمول این بند از ماده ۷۴۷ خواهد شد.

در بند (د) عنوان شده که تمام یا قسمتی از فعالیت های شخص حقوقی به ارتکاب جرم رایانه ای اختصاص یافته باشد. در تشریح این بند باید اظهار داشت که شخص حقوقی از قسمتی از فعالیت شخص حقوقی به ارتکاب جرم رایانه ای اختصاص یافته باشد.

در تشریح این بند باید اظهار داشت که شخص حقوقی از قسمتهای مختلف مانند اداری، اجرایی، تدارکات، برنامه ریزی و... تشکیل شده است و در هر یک از این قسمت‌های متناسب با هدف شخص حقوقی فعالیت مختص به آن صورت می‌گیرد و با توجه به اطلاق قانونگذار در مورد تمام یا قسمتی از فعالیت در هر یک از این قسمتها به شرط آنکه به نام شخص حقوقی و در راستای منافع آن صورت گیرد مشمول این ماده قرار خواهد گرفت. (محمدابراهیم شمس ناتری، ۱۳۹۵، ۱۴۳)

در تبصره (۲) این ماده عنوان شده است که مسئولیت کیفری شخص حقوقی مانع مجازات مرتکب نخواهد بود و این تبصره با ماده ۱۴۳ ا.ق.م.ا از فصل اول از بخش چهارم با عنوان شرایط و مواع

آورد. شرط تحقق جرم این است که جرم به نام شخص حقوقی و در راستای منافع آن ارتکاب یافته باشد یعنی دارای دو شرط است و هر دو شرط باید محقق شود تا جرم محرز گردد و اگر یکی از این دو شرط واقع و دیگری محقق نگردد شخص حقوقی فاقد مسئولیت کیفری خواهد بود، البته در ادامه تحقیق مجدداً به این مورد اشاره خواهد شد (جعفری، ۱۳۹۵، ۲۴).

در بند (الف) قانون گذار صراحتاً اعلام داشته که مدیر شخص حقوقی مرتکب جرم یارانه ای شود یا دستور ارتکاب جرم را صادر و جرم به وقوع بپیوندد، در این خصوص باید مدنظر داشت که دستورا ارتکاب جرم به نام شخص حقوقی و در راستای منافع آن صادر و حتماً باید جرم به وقوع بپیوندد چرا که اگر جرم واقع نشود ممکن است که اصلاً عمل مجرمانه نباشد یا در مرحله شروع به جرم قرار گیرد که در این مورد اخیر نیز شخص حقوقی مجازات خواهد شد در خصوص مدیر شخص حقوقی که دستور ارتکاب جرم می‌دهد را می توان به استناد ماده ۱۲۶ از فصل سوم قانون مجازات اسلامی تحت عنوان معاونت در ارتکاب جرم مجرم شناخت چراکه در بند الف این ماده اشاره شده است که هرکس دیگری را ترغیب، تهدید، متمیغ، تحریک به ارتکاب جرم کند یا با دسیسه یا فریب یا سوء استفاده از قدرت، موجب وقوع جرم گردد. دستور شخص حقوقی برای ارتکاب جرم می‌تواند از مصادیق سوء استفاده از قدرت بوده و دستور دهنده را معاون تلقی کرده و مطابق ماده ۱۲۷ نیز مجازات شود.

لازم است در اینجا اشاره ای به ماده ۱۵۹ ا.ق.م.ا شود که عده ای از حقوق دانان به اشتباه مدیر حقوقی دستور دهنده را با استناد به آن قابل مجازات می‌دانند اما مطالعه در ماده مذکور مشخص می‌شود که امر غیر قانونی مقام رسمی باید باعث وقوع جرم شود و ممکن است این امر غیر قانونی باشد ولی امریه جرم نباشد، پس در صورت امر به ارتکاب جرم و تحقق آن در فضای رایانه ای ماده ۷۴۷ و در غیر این صورت ماده ۱۵۹ اعمال خواهد شد.

در این دو بند قانونگذار به نوعی درجه بندی جرایم ارتكابی با توجه به نوع مجازات پرداخته است به این صورت که در بند (الف) اگر حداکثر مجازات حبس آن جرم تا پنج سال حبس باشد، یعنی جرایم ارتكابی از سوی شخص حقوقی درجه پنج باشد (باتوجه به ماده ۱۹ ق.م.ا.مصوب ۱۳۹۲) تعطیلی موقت از یک تا نه ماه و در صورت تکرار اینگونه جرائم مدت تعطیلی افزایش خواهد یافت.

در بند (ب) عنوان شده که حبس جرم بیش از پنج سال باشد، یعنی جرم ارتكابی می‌تواند حسب مورد دارای مجازات درجه ۴، ۳، ۲، ۱ باشد، چراکه حداقل مشخص شده ولی حداکثر آن تعیین نشده است و با توجه به افزایش میزان مجازات مدت تعطیلی شخص حقوقی نیز افزایش یافته و در صورت تکرار نیز منحل خواهد شد، به عبارت دیگر تکرار جرائمی که مجازات‌های آنها درجه ۴، ۳، ۲، ۱ باشد باعث انحلال شخص حقوقی خواهد شد، در این مورد می‌توان به ماده ۱۳۷ ق.م.ا. از فصل ششم مربوط به تکرار جرم مراجعه نموده که عنوان می‌دارد هرکس به موجب حکم قطعی به یکی از مجازات‌های تعزیری از درجه یک تا شش محکوم گردد و از تاریخ قطعیت حکم تا حصول اعاده حیثیت یا شمول مرور زمان اجرای مجازات مرتکب جرم تعزیری درجه یک تا شش دیگری گردد، به حداکثر مجازات تا یک ونیم برابر آن محکوم می‌گردد این ماده با توجه به سیاق عبارت آن ناظر به تکرار جرم توسط اشخاص حقیقی است ولی آنچه را که بتوان در باره اشخاص حقوقی در این ماده استنباط کرد این است که تکرار جرم باید حسب مورد در هر دو حالت در محدوده مجازات‌های درجه ۱ تا ۴ باشد و در غیر این صورت انحلال شخص حقوقی در صورت تکرار جرم صورت نخواهد گرفت و همان تعطیلی موقت اجرا خواهد شد. مطلب دیگر ناظر به تبصره ماده ۱۷۴۸ است که شامل محرومیت از تأسیس یا نمایندگی یا تصمیم‌گیری یا نظارت بر شخص حقوقی تا سه سال است، نکته قابل ذکر در مورد این تبصره حاوی این نکته باشد که در بادی امر به نظر می‌رسد که این نوع

مسئولیت کیفری کاملاً تطابق داشته و اصل هماهنگی بین مواد قانونی رعایت شده است، البته لازم به ذکر است که ماده ۱۴۳ دارای ایراد نگارش بوده که در جای خود توضیح داده خواهد شد.

بصورت خلاصه می‌توان گفت در ماده ۷۴۷ قانون جرایم رایانه ای ۳ بند اول ناظر به مواردی است که مغز متفکر شخص حقوقی مرتکب جرم می‌شود (مدیر شخص حقوقی) و بند ۴ ناظر به مواردی است که خود شخص حقوقی از طریق فعالیت درگیر عمل مجرمانه است یا به عبارت دیگر به صورت سازمانی یا کارفرمایی مجرم تلقی می‌شود که بر آن مسئولیت سازمانی هم اطلاق می‌شود یعنی شخص حقوقی مجرم تلقی می‌شود. در پایان این بخش می‌توان این طور نتیجه گرفت که مبانی مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی، مسئولیت کیفری ناشی از فعل غیر است، چراکه در ابتدا عنوان شد که شخص حقوقی وجود حقیقی نداشته که همانند اشخاص حقیقی مرتکب عمل مجرمانه شود. در موارد ۷۴۸ و ۷۴۷ قانون جرائم رایانه ای مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی به رسمیت شناخته شده است و در بخش قبلی عنوان شده است که این مسئولیت ناشی از فعل غیر است.

در تفسیر ماده ۷۴۸ قانون جرائم رایانه ای باید گفت که قانونگذار در این ماده شرایط و اوضاع و احوال جایم ارتكابی، میزان درآمد و نتایج ارتكاب جرم را ملاک مجازات قرارداده است یعنی به گستره آسیب‌ها و خسارات و نتایج توجه نموده است بندهای این ماده اظهار می‌دارد:

الف) چنانچه حداکثر مجازات حبس آن جرم تا پنج سال باشد تعطیلی موقت شخص حقوقی از یک تا نه ماه و در صورت تکرار جرم تعطیلی موقت شخص حقوقی از یک تا پنج سال

ب) چنانچه حداکثر مجازات حبس آن جرم بیش از پنج سال حبس باشد تعطیلی موقت شخص حقوقی از یک تا سه سال و در صورت تکرار شخص حقوقی منحل خواهد شد.

هیچ‌گونه مسئولیتی نداشته اما به استناد تبصره ماده ۷۴۸ تا سه سال حق تأسیس یا نمایندگی یا تصمیم‌گیری یا نظارت بر شخص حقوقی را نخواهد داشت.

۵. شرکت رایانه ای به استناد بند ب، ماده ۷۴۸ به خاطر تکرار جرم منحل می‌گردد.

لازم به ذکر است که اشخاص حقوقی با توجه به مواد (۲۳ و ۲۵ ق.م.ا. مصوب ۱۳۹۲) فاقد مجازات تبعی و تکمیلی هستند و همه آنها ناظر به شخص حقیقی است. ماده ۲۵ ق.م.ا. مجازات‌های تبعی در همه جرایم را مطرح می‌کند ولی تبصره ماده ۷۴۷ قانون مجازات جرائم رایانه ای را مطرح می‌کند (محمدابراهیم شمس تاتری، تقریرات دوره دکتری، ۱۳۹۶).

۲/۱ تفسیر ماده ۴۳ ق.م.ا. در خصوص مسئولیت کیفری شخص حقوقی

مطابق این ماده در مسئولیت کیفری اصل بر مسئولیت شخص حقیقی است و شخص حقوقی در صورتی دارای مسئولیت کیفری است که نماینده قانونی شخص حقوقی به نام یا در راستای منافع آن مرتکب جرم شود. مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی مانع مسئولیت اشخاص حقیقی مرتکب جرم نیست. این ماده به نوعی بیان‌کننده ارتکاب جرم از سوی مغز متفکر که مدیر یا نماینده قانونی شخص حقوقی است می‌باشد. در این ماده اصل بر مسئولیت کیفری اشخاص حقیقی است و فقط در یک صورت شخص حقوقی دارای مسئولیت کیفری خواهد بود که جرم ارتكابی از سوی نماینده قانونی شخص حقوقی به نام یا در راستای منافع آن صورت گرفته باشد).

البته با کمی ملاحظه متوجه خواهیم شد که سیاق ماده دارای ایراد می‌باشد، برای پی بردن به ایراد به مثال زیر توجه کنید:

آقای (الف) مدیر شرکت صنعتی قطعات ذوب فلز می‌باشد و آقای (ب) که برادر آقای (الف) می‌باشد در کار فروش این نوع قطعات در بازار آزاد است

مجازات تبعی محسوب گردد ولی با اندکی ملاحظه متوجه می‌شویم که مجازات‌های تبعی معین هستند ولی تبصره ماده ۷۴۸ غیر معین بوده، پس مجازات مستقل و به عبارت دیگر مجازات اصلی است، مجازات تبعی مجازاتی است که در پی ارتکاب جرم قانونگذار فرض می‌کند که با ارتکاب این جرم حیثیت اجتماع را از دست داده است و زمانی حیثیت باز می‌گردد که چند سال پس از ارتکاب جرم در جامعه دیگر مرتکب جرم نشده و بعد از سپری شدن این مدت اعاده حیثیت صورت می‌گیرد به همین خاطر است که در حکم قاضی قید نمی‌گردد و مرتکب (محکوم علیه) خود به خود باید این نوع مجازات را متحمل شود. مجازات تبصره ۷۴۸ مجازات تکمیلی هم نبوده چراکه در صورت تشخیص قاضی باید در حکم قید شده همین امر موجب می‌شود که تکمیل هم نباشد.

مثال برای ماده ۷۴۸:

آقای (الف) رئیس مرکز رایانه ای بوده که در حال همکاری با وزارت اطلاعات است به آقای (ب) که کارمند خود است دستور می‌دهد با ورود به سایت محرمانه وزارت اطلاعات، اطلاعات سری آن را به دست آورد و به مؤسسه صهیونیستی بفروشد، پس از دستگیری و محاکمه مجدداً آقای (ب) در غیاب آقای (الف) وارد همان سایت شده و اطلاعات محرمانه وزارت اطلاعات را به مؤسسه فرانسوی می‌فروشد مسئولیت هر یک از این اشخاص و شخص حقوقی را مستنداً ذکر موارد قانونی ذکر کنید؟

۱. آقای (ب) به استناد ماده ۷۳۱ بند ۵ سال حبس تعزیری درجه ۳

۲. رئیس مرکز آقای (الف) از باب معاونت در ارتکاب جرم به استناد ماده ۱۲۶ بند الف، به حبس تعزیری درجه ۵ (۲ سال و ۶ ماه)

۳. شرکت رایانه ای: بند ب، ماده ۷۴۸ جرایم رایانه ای یکسال تعطیلی موقت

۴. آقای (ب) به علت تکرار جرم به استناد ماده ۱۳۷ به ۱۵ سال و سه ماه حبس در این خصوص مدیر

که یک امر موضوعی است و نماینده می‌تواند یک فرد یا گروهی از آنها باشد و حتی شاید اگر در این گروه صلاحیت‌دار حداقل افراد گروه، مخالف تصمیم اکثریت باشند و برابر همین تصمیم جرمی به نام یا در راستای مصلحت شخص حقوقی انجام گیرد، حداقل نیز در جایگاه شخص حقوقی انجام گیرد، حداقل نیز در جایگاه شخص حقیقی دارای مسئولیت کیفری هستند. و دیگر اشخاص حقیقی که فاقد سمت نمایندگی قانونی هستند اما با تصمیم نمایندگان قانونی جرمی انجام می‌دهند، در قالب نهادهای امر و مأمور و معاون و مباشر مسئولیت آن قابل بررسی است.

پرسشی که ممکن است در اینجا رخ دهد این که اگر شخص حقوقی از سوی نماینده ای که فاقد سمت قانونی است اداره شود و به نام یا در جهت مصالح شخص حقوقی جرم انجام دهد، آیا شخص حقوقی مسئولیت خواهد داشت یا خیر؟ (حسین آقای نی، ۱۳۹۳، ۷۲)

فرض شود شرکت سهامی عام به جای این که برابر ماده ۱۰۷ ق.ت.م.صوب ۱۳۴۷ دارای پنج عضو باشد، چهار عضو داشته و این ها هم به نام یا در راستای منافع شرکت جرمی مرتکب شوند، آیا شرکت نباید پاسخ گوی آن باشد؟

ماده ۱۴۳ ق.م.ا. فقط به نماینده قانونی شخص حقوقی اشاره کرده است. آیا اگر بر این باور باشیم که چون نص اجرایی است و قابل تفسیر گسترده نمی‌باشد و باید به متن وفادار ماند، پوششی برای تقلب نسبت به قانون فراهم نشده است؟ (غلامحسین الهام، ۱۳۹۳، ۶).

در این فرض نفع منصور را شخص حقوقی خواهد برد و کیفر شخص حقیقی نمی‌تواند در بسیاری از مواقع کافی به مقصود باشد و اصولاً فلسفه ی پذیرش مسئولیت کیفری شخص حقوقی متزلزل خواهد شد. دیوان عالی فرانسه در دادنامه مورخ ۱۷ دسامبر ۲۰۰۳ در اینبار چنان مقرر نموده است فردی که بدون داشتن سمت قانونی

آقای (الف) به نام شرکت صنعتی قطعات ذوب تعداد زیادی از این قطعات را با تعرفه معاف از مالیات وارد می‌کند و تحویل برادر خود (ب) داده تا آن را در بازار به قیمت آزاد بفروشد پس از این رویه سود سرشاری نصیب آقای (الف) و (ب) می‌گردد. پس از دستگیری و اعتراف هردو مجرم به عمل مجرمانه مطابق ماده ۱۴۳ اباید شرکت قطعات ذوب فلزات باید موقت تعطیل گردد چرا که به نام این شرکت قطعات وارد و در بازار به قیمت آزاد به فروش رفته است و این در حالی است که هیچ منفعتی برای شرکت مذکور که از نام آن استفاده شده است حاصل نشده است به عبارت دیگر این جرم به نام شرکت و نه در راستای منافع آن صورت گرفته است و این امر با اسلوب عدالت سازگاری نداشته و راه را برای سوء استفاده افراد خاص و ایراد ضرر به سایر اشخاص که هیچ دخالتی در وقوع جرم نداشته‌اند را باز می‌گذارد پس برای برطرف شدن این ایراد پیشنهاد می‌گردد که حرف ((یا)) تبدیل به ((و)) گردد یعنی این که جرم ارتكابی به نام و در راستای منافع هردو صورت پذیرد. این شیوه هم با اصول عدالت سازگار است و هم از سوء استفاده افراد خاص از نام شرکت‌ها (اشخاص حقوقی) جلوگیری می‌نماید. البته به جا است اشاره ای به ماده ۱۹ قانون جرایم رایانه‌ای مصوب ۱۳۸۸ نمود که فاقد ایراد عنوان شده در ماده ۱۴۳ می‌باشد. لازم به ذکر است مسئولیت کیفری برای شخص حقوقی در این ماده این است که مرتکب جرم نماینده قانونی شخص حقوقی باشد یعنی دارای این سمت این سمت از سوی شخص حقوقی باشد پس اگر افرادی مانند کارگران یا کارمندان یا هریک از اعضای مشخص حقوقی که فاقد سمت نمایندگی قانونی هستند حتی در راستای منافع و به نام شخص حقوقی مرتکب جرم شوند نمی‌توان مسئولیتی برای شخص حقوقی قائل شد.

تشخیص فرد ذی صلاح هم با توجه به قانون، اساسنامه، عرف، مصوبات هیئت مدیره، مؤسسين، مجمع عمومی و فوق العاده با قاضی است

ممنوعیت از فعالیت شغلی، اجتماعی، دعوت عمومی برای افزایش سرمایه و صدور برخی از اسناد تجاری قابل اعمال برای اشخاص حقیقی است.

در مورد بند (ج) پرداخت جزای نقدی در صورت محکومیت شخص حقوقی باز باید از سوی رئیس یا نماینده قانونی شخص حقوقی صورت پذیرد که البته این کار به نام شخص حقوقی صورت خواهد گرفت، نکته قابل ذکر این است که شخص حقیقی در صورت عدم پرداخت جزای نقدی جهت اجرای مجازات حبس می‌گردد ولی این امر قابل اعمال بر شخص حقوقی نخواهد بود و بجا بود که قانونگذار این مورد را پیش بینی و راه حل آن را در قانون ذکر می‌کرد. به طور مثال: در صورت استتکاف شخص حقوقی از پرداخت جزای نقدی اقدام به توقیف اموال یا تعطیلی موقت در راستای اجبار وی به پرداخت جزای نقدی نموده باشد.

در خصوص تبصره این ماده عنوان شده است که مجازاتهای موضوع این ماده در مورد اشخاص حقوقی دولتی و یا عمومی غیر دولتی در مواردی که اعمال حاکمیت می‌کنند اعمال نمی‌شود.

در این تبصره منظور از مؤسسه دولتی بر اساس ماده ۲ قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶ شامل واحد سازمانی مشخصی است که به موجب قانون ایجاد شده یا می‌شود و با داشتن استقلال حقوقی، بخشی از وظایف و اموری را که به عهده یکی از قوای سه گانه و سایر مراجع قانونی است انجام می‌دهد. کلیه سازمان‌هایی که در قانون اساسی از آنها نام برده شده است در حکم مؤسسه دولتی شناخته می‌شود.

نهادهای عمومی غیر دولتی: واحد سازمانی مشخصی است که دارای استقلال حقوقی است و با تصویب مجلس شورای اسلامی ایجاد شده یا می‌شود و بیش از ۵۰٪ بودجه سالانه آن از محل منابع غیر دولتی تأمین می‌گردد و عهده دار وظایف و خدماتی است که جنبه عمومی دارد.

شرکتی را اداره می‌کند و در روابط آن با شرکت دیگری به عنوان نماینده اقدام می‌کند برای شرکت یاد شده مسئولیت ایجاد می‌کند. (حمیدروح الامینی، ۱۳۹۴، ۱۴۳).

۲،۲ بررسی ماده ۲۰ ق.م.ا

این ماده مجازات‌های قابل اعمال بر اشخاص حقوقی را بیان می‌دارد و باید دقت نمود که در مورد اشخاص حقوقی حد اکثر دو مورد از این مجازات‌ها قابل اعمال است.

نخستین شروط برای تحقق ماده (۲۰) جرم ارتكابی باید به نام یا در راستای منافع شخص حقوقی صورت پذیرد. قانون گذار در این ماده به وسعت و شدت و نتایج جرم ارتكابی توجه نموده و محکوم نمودن شخص حقوقی را منوط به آن نموده است.

بند (الف) که اشاره به انحلال شخص حقوقی دارد یعنی از بین بردن شخص حقوقی به نحوی که دیگر وجود نداشته که ادامه فعالیت بدهد این مجازات فقط قابل اجرا بر شخص حقوقی است و مشمول اشخاص حقیقی نخواهد شد و معادل آن برای اشخاص حقیقی مجازات‌هایی نظیر اعدام و قصاص است.

بند (ب) اشاره به مصادره کل اموال دارد: مصادر یعنی خارج کردن اموال از تحت مالکیت مالک به نحوی که نمی‌تواند هیچ دخل و تصرفی در آن اموال داشته باشد. به نظر می‌رسد منظور از مصادره اموال، اموالی است که متعلق به شخص حقوقی بوده و در اثر ارتكاب جرم به دست نیامده باشد چراکه در خصوص اموال ناشی از ارتكاب جرم مطابق ماده ۲۱۵ ق.م.ا اقدام می‌شود (سیدمنصور میرسعیدی، ۱۳۹۳، ۶۷).

این جرم در خصوص اشخاص حقیقی هم قابل اعمال خواهد بود. بندهای (پ)، (ت)، (ث) هم قابلیت اجرا بر اشخاص حقوقی و حقیقی را هم دارد، چراکه

تا ۸ میلیون تومان است مطابق ماده ۲۱ اگر شخص حقوقی مرتکب این جرم شود نمی‌توان به طور واضح گفت شخص حقوقی به چه مقدار جزای نقدی محکوم خواهد شد چرا که اگر قانونگذار عنوان داشته حداقل دوبرابر و حداکثر چهار برابر مبلغ در حالی که مبلغ جزای نقدی میان یک حداقل و یک حداکثر است و اینکه منظور قانونگذار ۲ برابر حداقل است یا حداکثر و یا چهار برابر حداقل یا حداکثر، قانونگذار فقط دو برابر و چهار برابر را میان حداقل و حداکثر قرار داده است درحالی‌که اگر بخواهیم حالات مختلف را در نظر بگیریم تقریباً ۸ حالت به وجود می‌آید مانند: دوبرابر حداقل تا دو برابر حداکثر- دوبرابر حداقل تا چهار برابر حداقل - چهار برابر حداقل تا چهار برابر حداکثر و... خوب بود که قانونگذار با تعیین این موارد راه را برای تفسیرهای منفرد می‌بست. مطلب دیگر در مورد این ماده لازم به ذکر است که قانونگذار مجازات ارتكابی توسط شخص حقوقی را با اهمیت‌تر از شخص حقیقی دانسته چراکه مجازات آن را تشدید کرده است. شخص حقوقی مجموعه ثبت شده از افراد، اشیاء است و ارتكاب جرم راحت‌تر و با دقت بیشتری اثرات فراوان تر صورت می‌گیرد (حسین آقایی نیا، ۱۳۹۳، ۹۴)

۲،۴ بررسی ماده ۲۲ ق.م.ا

انحلال شخص حقوقی و مصادره اموال آن زمانی اعمال می‌شود که برای ارتكاب جرم به وجود آمده یا با انحراف از هدف مشروع نخستین، فعالیت خود را منحصراً در جهت ارتكاب جرم تغییر داده باشد.

در این ماده فقط به دو مجازات انحلال و مصادره اموال اشاره شده است پس مشمول سایر مجازات نخواهد شد. درخصوص این ماده می‌توان گفت که مؤسسه باید برای ارتكاب جرم به وجود آمده باشد یا با هدف مشروع ایجاد شده ولی در ادامه فعالیت از هدف مشروع خود منحرف شده و منحصراً دست به ارتكاب به جرم بزند به صورت مثال می‌توان بیان نمود که یک مؤسسه مالی با جذب سرمایه های مردم اقدام به تجارت و اعطای وام می نماید ولی در

اعمال حاکمیتی: آن دسته از اموری است که تحقق آن موجب اقتدار و حاکمیت کشور است و منافع آن بدون محدودیت شامل همه اقشار جامعه گردیده و بهره مندی از این نوع خدمات موجب محدودیت برای استفاده از دیگران نمی‌شود و صرفاً در انحصار قدرت عمومی است. ۳

اعمال تصدی: به اعمالی گفته می‌شود که سه قوه مانند دیگرکسان عمل می‌کنند مانند اعمال بازرگانی ولی اعمال حاکمیت فقط در انحصار قدرت عمومی است مانند اعمال قضائی، برقراری روابط سیاسی با دیگر کشورها و داشتن نیروی مسلح (حمید ابوالحمد، ۱۳۸۳، ۵۱)

نکته قابل ذکر در مورد دولت این است که نمی‌توان برای دولت مسئولیت کیفری در نظر گرفت چرا؟

چون در حقوق داخلی پذیرش مسئولیت کیفری برای دولت به معنای مجرم بودن دولت است یعنی کل حاکمیت زیر سؤال است و باعث عدم مشروعیت حاکمیت می‌شود و با مجازات دولت اقتدار دولت مخدوش می‌شود. درخصوص مجازات‌های قابل اعمال در مواردی که مسئولیت کیفری متوجه دولت می‌شود فقط جزای نقدی و ممنوعیت از چند نوع فعالیت قابل اعمال است البته در مورد اعمال جزای نقدی خود دولت جریمه را پرداخت و وصول می‌کند به عبارت دیگر از یک جیب به جیب دیگر است که این درمورد اعمال حاکمیت تصدی قابلیت اجرا ندارد. (محمدابراهیم شمس ناتری، ۱۳۹۵، ۱۶۱)

۲،۳ بررسی ماده ۲۱

این ماده اظهار می‌دارد: میزان جزای نقدی قابل اعمال بر اشخاص حقوقی حداقل دوبرابر و حداکثر چهار برابر مبلغی است که در قانون برای ارتكاب همان جرم به وسیله اشخاص حقیقی تعیین می‌شود. به طور مثال اگر شخص حقیقی مرتکب جرمی شود که دارای مجازات درجه شش باشد جزای نقدی قابل اعمال برای شخص حقیقی از دومیلیون تومان

بندهای، الف، ب، پ، ماده ۱۲۷ مجازات معاون به ترتیب حبس تعزیری درجه دو یا سه و حبس تعزیری درجه ۵ و ۶ و سی و یک تا ۷۴ ضربه شلاق تعزیری درجه شش در نظر گرفته شده است و هیچیک از این مجازات‌ها قابلیت اجرا بر روی شخص حقوقی که یک وجود اعتباری و غیر عینی است ندارد. (برای دیدن نظر مخالف رجوع شود به تقریرات دکتر شمس ناتری دانشگاه تهران)

مطابق ماده ۱۲۲ هر کس قصد ارتکاب جرمی کرده و شروع به اجرا آن نماید لکن به واسطه عامل خارج از اراده او قصدش معلق بماند، به شرح زیر مجازات می‌شود:

همانطور که می‌دانیم شخص حقوقی فاقد عنصر روانی است چراکه مسئولیت یا کمانه ای (سازمانی) است یا مغز متفکر در حالت اول عنصر روانی وجود ندارد که مصداق آن ماده ۱۴۳ ق.م.ا است که مسئولیت کیفری را بصورت مطلق پیش‌بینی شده است و در خصوص حالت دوم عنصر روانی در شخص حقیقی وجود دارد و میتوان مطابق تبصره ماده ۱۴۱ ا حراز رابطه سببیت شخص حقوقی را مسئول دانست و مطابق ماده ۲۰ مجازات تعزیری بر آن اعمال کرد.

همچنین مجازات‌های بند الف) و ب) ماده ۱۲۲ قابلیت اجرا بر شخص حقوقی را ندارد و بجاست که در این خصوص بررسی مجدد توسط قانونگذار صورت پذیرد، البته در این راستا می‌توان یک پیشنهاد را اعلام کرد به این صورت که اگر به جای حبس تعزیری درجه ۴ یا ۵ مجازات تعزیری درجه ۴ یا ۵ اعمال گردد آن موقع مجازات در این دو درجه وجود خواهد داشت که قابلیت اجرا بر شخص حقوقی را خواهد داشت.

۴ مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی در شورای اروپا

بازجویان و دادستان‌های ضد فساد باید توجه داشته باشند که رعایت استانداردهای بین المللی نیازمند

ادامه با جلب اعتماد بیشتر مردم از آنها پول بیشتری گرفته و سپس اقدام به تصاحب اموال می‌نماید و یا از همان ابتدا اقدام به تصاحب اموال می‌نماید. البته لازم به ذکر است که شخص حقوقی صرفاً باید مرتکب اعمال مجرمانه شود یعنی اگر در کنار عمل مجرمانه اگر به وظیفه های دیگر قانونی عمل کند مشمول این ماده نخواهد بود چراکه شخص حقوقی باید منحصرأدرجهت ارتکاب جرم فعالیت کند، البته این امر سیاست نادرستی می باشد چراکه باعث می شود بسیاری از روسای شخص حقوقی فرصت لازم را پیدا کرده تا در کنار اعمال مشروع بعضاً اعمال غیر قانونی مرتکب شده و از مجازات انحلال و مصادره اموال در امان باشند.

۳ معاونت شروع به جرم توسط اشخاص حقوقی

در ابتدا باید توجه داشت که عنصر مادی ارتكابی از سوی شخص حقوقی همیشه به صورت تسبیب خواهد بود یعنی شخص حقوقی به صورت مستقیم و به مباشرت نمی‌تواند مرتکب جرم شود ولی اگر جرمی را که توسط شخص حقیقی احراز کردیم که در راستای منافع شخص حقوقی یا به نام آن ارتکاب یافته باشد می‌توان شخص حقیقی را مسئول دانست به این صورت که شخص حقیقی را بر حسب نوع جرم ارتكابی و انطباق آن با قانون مجازات کرده یا اگر به دستور رئیس شخص حقوقی جرمی واقع شود رئیس به مجازات معاون جرم طبق ماده ۱۲۶ ق.م.ا محکوم خواهد شد و با توجه به این محکومیت براساس ماده ۲۰ شخص حقوقی نیز مجازات می‌شود.

در خصوص معاونت و شروع به جرم توسط شخص حقوقی چون شخص حقوقی از طریق تسبیب مرتکب جرم می‌شود به طریق اولی نمی‌تواند معاون جرم یا شروع کننده به جرم قرار بگیرد، همچنین لازم به ذکر است با توجه به انشاء ماده ۱۲۷ نمی‌توان برای معاونت شخص حقوقی مجازات تعقیب در نظر گرفت چراکه در

حقوقی همچنین شامل شخص حقیقی، معاون جرم یا تحریک کننده.

۲- جدای از مواردی که هم‌اکنون در پاراگراف اول اشاره شده است هر طرف باید معیارهای لازم و ضروری تعقیب را دارا باشند تا اشخاص حقوقی بتوانند مسئولیت داشته باشند جایکه فقدان نظارت و کنترل از شخص حقیقی باشد ارجاع داده می‌شود به پاراگراف اول که امکان جرایم جنایی را در پاراگراف اول یادآوری می‌کند که توسط شخص حقیقی صاحب اختیار به سود شخص حقوقی ارتکاب یافته است.

۳- مسئولیت شخص حقوقی به موجب پاراگراف اول و دوم نباید در رسیدگی کیفری استثناء شود بر خلاف اشخاص حقیقی کسانی که مرتکبان فتنه انگیزی یا معاونین جرایم جنایی ذکر شده در پاراگراف اول بوده‌اند.

ماده ۲۶ از قانون شورای اروپا یک استثناء را از دستور العمل بین المللی در نظر گرفته که سعی ندارد دولت‌های طرف قانون شورای اروپا تغییر اساسی در قانون خود ایجاد کنند اما نسبتاً که آنها براساس عملی برابر با توجه به قانون داخلی موجود مسئولیت برای فساد ایجاد نمایند. هرچند اصل عمل برابر فقط جایی کارایی دارد که دولت‌ها از قبل مسئولیت اداری یا مدنی، کیفری برای اشخاص حقوقی در نظر گرفته باشند.

جالب توجه است بعضی کشورها (ژاپن، جمهوری کره) مسئولیت شخص حقوقی را در رابطه با ارتشای شخص حقوقی خارجی به رسمیت شناخته اند در حالی که در مورد اشخاص حقوقی داخلی چنین مسئولیتی را قبول نکرده‌اند.

برای کشورهایی که مسئولیت شخص حقوقی را به رسمت شناخته اند یا جایی که قوانین اشاره به مسئولیت حقوقی کرده‌اند اما خصوصیت و یا ویژگی آن واضح و مشخص نیست شورای اروپا سه نوع (فرم) مسئولیت معرفی کرده است:

این است که دولت‌ها برای اشخاص حقوقی مسئولیت ایجاد کنند. برای رشوه خواری و ضمانت-های اداری یا مدنی، کیفری کافی و متناسب برای تمامیت این اشخاص محتمل کنند. دستورالعمل-هایی را برای زیر میزی فراهم نمایند.

۵ مسئولیت اشخاص حقوقی

موضوع مسئولیت اشخاص حقوقی حیاتی است و گاهی اوقات پیچیده. در کلیه حوزه های قضایی حقوق کیفری شامل پاسخ اجتماع و دولت به اقدامات افراد است. در جهان مدرن و در ارتباط با موارد فساد هرچند اکثریت غالب اشخاص حقوقی فراوانند که سود آنها از فعالیتهای مفسدانه به دست می‌آیند. راهکارهای ضد فساد موفقیت آمیز نبوده است مگر این که برای مسئولیت اشخاص حقوقی اقدام تشدیددی آماده گردد (Bucy, P.H.75, 1990).

ماده ۱ به کار گیری شروط : اشخاص حقوقی باید در تمامی مقررات وضع حقوقی که تحت قانون ملی قابلیت اجرا دارد در نظر گرفته شوند، به استثناء دولت‌ها، یا مجموعه عمومی دیگر که در راستای اعمال حاکمیت دولت هستند و سازمان‌های بین المللی عمومی.

ماده ۱۸ مسئولیت شرکت‌ها : طرفین باید چنین قانونگذاری و معیارهای دیگر را که ضروری برای تحت تعقیب قراردادن اشخاص حقوقی است را مورد پذیرش قراردهند. اشخاص حقوقی برای جرایم کیفری انجام ارتشاء، تجارت تحت نفوذ، پولشویی، مطابق با مقررات وضع شده کنوانسیون مسئول هستند چراکه برای منفعتشان به وسیله اشخاص حقیقی بصورت فردی مرتکب جرم شده اند یا بخشی از یک عضو یا اجزاء که موقعیت شخص حقوقی را رهبری می‌کند بر این اساس (58,2012 Elizabeth Burns) :

۱- نماینده تام‌الاختیار شخص حقوقی یا مقام تصمیم‌گیر به نیابت از شخص حقوقی، یا یک مقام اجرایی شخص حقوقی کنترل در درون اشخاص

۱۹۷۸) شامل نه فقط اشخاص حقیقی بلکه همچنین مجموعه ای از افراد شرکتی و غیر شرکتی می‌شود.

یک مجموعه غیر شرکتی همچون تراست می‌تواند باقی بماند و توانایی ارتکاب جرم کیفری را در انگلستان داشته اما تعقیب چنین مجموعه ای خصوصاً دشوار است. در اصل باید اثبات شود هر شخص که طرف جرم است یا عضو مجموعه غیر شرکتی به خاطر جرم کیفری مجرم است.

اهمیت زیاد بخش حاضر در موقعیت با شرکت‌ها است. انگلستان به سختی با آن روبرو شده است و حقوق عرفی به صورت عمومی، به سختی اعمال جنایی (کیفری) را در حقوق عرفی به شخص حقوقی نسبت می‌دهد. مفهوم مسئولیت کیفری بر شرکت‌ها در قرن نوزدهم رشد یافت، البته به صورت صادقانه بستگی به شناسایی فردی دارد که در حقیقت شرکت را اداره میکند. متأسفانه با وجود تشریحات و توضیحات اضافی در انتهای قرن نوزدهم پرسش‌هایی تا کنون بی جواب مانده است. در انگلستان یک جرم شامل عنصر معنوی مثل قصد می‌باشد. یافتن مسئولیت کیفری در ارتباط با شخص حقوقی بستگی به تشخیص شخص در شرکت با داشتن سطحی متناسب از اختیارات است. کسی که بتوان گفت حالت ذهنی شرکت را در تصرف دارد. به عبارت دیگر هدایت کننده و کنترل کننده ذهن می‌باشد (Parisi, N., 6, 1984).

در معیار سنتی کسی که کنترل ذهن را انجام می‌دهد تحت عنوان «نظریه شناسایی» نامیده می‌شود (Orland, L. And (Cachera, C., 11, 1995).

کاری که متصدیان خاص براساس آن در محدوده شرکت انجام می‌دهند نمایان و ظاهر می‌شود. زمانی که اقدامات صورت گرفته در حوزه شغلی شان باشد، افعال و حالات ذهنی چنین متصدی شرکت در زمره افعال شرکت شمرده می‌شود. ضمناً بنا بر این براساس نیاز است اساسنامه شرکت، یادداشت‌های و تذکاراتی، اصول پیوسته، اقدامات مدیران، در

۱ - قول دادن، پیشنهاد یا دریافت رشوه توسط شرکت.

۲ - هدایت یا تصدیق توسط شرکت اصلی در رشوه، پرداخت رشوه به وسیله شرکت فرعی داخلی.

۳ - هدایت یا تایید رشوه بوسیله شرکت که پرداخت شده توسط شرکت فرعی خارجی باشد. (این قصد، در عوض نیازمند در نظر گرفتن مسئولیت است، اگر هر شرکت اصلی برای فعالیت‌های فرعی و آزمایشی مرتبط مستقر شده باشد.)

۵٫۱ مسئولیت کیفری

روش جرم انگاری به دو عامل مهم بستگی خواهد داشت :

۱ - نوع سیستم حقوقی که شامل (صلاحیت‌های قضایی حقوق عرفی که روش‌های مختلفی را به کشورهای با حقوق رومی یا بازخورد مجموعه ناپلئونی) است.

۲ - اساس صلاحیت ادعا شده در ارتباط با جرایم ارتشای خودمان.

۳ - مهم است برای شاغلان که فهم اساسی از راه‌هایی که دولت‌ها مخاطب مسئولیت کیفری قرار می‌گیرند داشته باشند به خاطر فساد و موارد ارتشاء بطور تغییر ناپذیری شامل نیازهای کمک دوطرفه حقوقی خواهد بود. (عمومی و احیای ماترک، استرداد مجرم و جریان قضاوت)

۵٫۲ روش حقوقی عرفی نسبت به

مسئولیت شخص حقوقی

در این مورد روی حقوق عرفی انگلستان و رمانی متمرکز خواهیم شد:

الف : انگلستان: قانون ارتشاء مصوب ۲۰۱۰) در جرایم ارتشاء آورده شده در رابطه با استانداردهای بین المللی و به منظور هماهنگی با کنوانسیون ضد رشوه OECD تصویب شد. به صورت صریح مسئولیتی برای اشخاص حقوقی ذکر نمی‌کند. کلمه «شخص» در تفسیر قانونگذاری (تفسیر قانون

ملاقات‌های عمومی و غیره و تاحدی سایر نمایندگان-
ها در نظر گرفته شود.

هرچند بیشترین نسبت معیار اخیر و شاید بیشتر همانندی را با واقعیات زندگی شرکت‌ها دارد، به طور مثال در مورد شورای سلطنتی (مدیریت بودجه های جهانی مریدان محدوده آسیا) و کمیسیون‌های امنیتی ۱۹۹۸، 500 AC. اعتقاد بر این است که معیار، وابسته به قصد موقت ایجاد شده در رابطه با جرم است که جستجو برای هدایت ذهن به سادگی صورت می‌گیرد. معیار گسترده تری برای جستجوی تشخیص قصد ارتکاب جرم قابل تصور است. (Spalding Jr, A.D. and) Morrison, M.A., 43, 2006 اما پرونده مریدان در ارتباط آشکار با حقوق امنیتی بوده (جرایم منظم) نه جرم به مفهوم سنتی. هرکدام از دو معیار بالا ترجیح داده شود موضوع سنتی حقوق عرفی اجازه ایجاد قصد شرکت به وسیله تجمعی از حالات ذهنی بیش از یک شخص را در محدوده شرکت اجازه نمی‌دهد. در معیار مریدان یک فرد که در شرکت می‌باشد باید دارای عنصر روانی باشد. در اصل مسئولیت کیفری شخص حقوقی بستگی به فراهم شدن توانایی فعل و ترک فعل و عنصر روانی مورد نیاز در یک شخص واحد در محدوده شرکت دارد. اگرچه محکومیت کیفری که مخصوص افراد است ضروری نیست.

روش حقوقی عرفی سنتی در خلق مسئولیت برای دیگری در ارتباط با اجرای قانون ضد رشوه و فساد سخت و دشوار است. در کلیه موارد فرعی خارجی انگلستان تصدیق شده که شرکت مادر که رشوه پرداخت می‌کند، شرکت مادر قصد دارد، البته فقط مسئول است البته اگر بتوان نشان داد که پرداخت رشوه را تنفیذ و هدایت کرده است. از این گذشته اصل نسبت دادن در چنین هدایت‌ها یا خودکامگی که از طریق کنترل یا هدایت ذهن انجام شده و باید به اثبات برسد مورد بحث است (Catargiu, M., 26, 2013).

علاوه بر مسئولیت کیفری موجودات حقوقی انگلستان قدم جدیدی برداشته و آن مسئول شناختن سازمان‌های تجاری است

به موجب قانون ارتشاء مصوب ۲۰۱۰ نقطه ضعف جلوگیری از رشوه بود. دادن معیار جدید برای مبارزه با فساد کافی است و مسئول شناختن شرکت‌ها یکی دیگر از حالت‌هایی است که ممکن است قبول در نظر گرفته شود.

جرم قصور در جلوگیری از رشوه به موجب بخش هفت قانون تعیین شده و ایجاد مسئولیت کیفری مطلق جرم «قصور در جلوگیری از ارتشاء» حتی اگر قصد فساد یا ارتشاء وجود نداشته باشد. این برای شرکت‌ها طراحی شده است چه بزرگ و چه کوچک، مقصر مرتکب ارتشاء شده از سوی آنها یا به وسیله هدایت‌گران آنها، مدیران ارشد یا هر شخص دیگری که در موقعیت اجرا یا در یافت رشوه در مبادله برای منفعت شغلی. فقط تنها دفاع شرکت این است که نشان دهد رویه مناسب برای جلوگیری از ارتشاء و فساد را در پیش گرفته است. جرم قلمرو وسیعی دارد که شامل سازمان‌های تجاری انگلستان (ضمیمه شده یا جانشین شراکت در انگلستان اجرای مشاغل در انگلستان یا هر جای دیگر) یا دیگر مجموعه شرکت/شراکت (هرجاکه ضمیمه شده) که مشاغل انجام شود یا بخشی از مشاغل در هر بخشی از انگلستان. شرکت مسئول خواهد بود جائیکه شخصی در ارتباط با سازمان یافت شود که به شخص دیگری رشوه داده با قصد به دست آوردن یا حفظ شغل یا بدست آوردن سود در اداره شغل. چنین اشخاصی در ارتباط با سازمان می‌توانند شامل کارمندان، نمایندگان، پیمانکاران دسته دوم و ترتیب دهندگان سرمایه گذاری مشترک (میان دیگران) باشند. ارتشاء در هرجایی از دنیا می‌تواند اتفاق بیافتد. جرم دور نمای شرکت را تغییر می‌دهد، و مناظره سنگینی در انگلستان تا قبل از ورود قانون درجه یکم جولای ۲۰۱۱ ایجاد کرد. پیرو مشورت با بخش بازرگانی، سازمان‌های جامعه مدنی و دیگر سهامداران مرتبط، دولت رهنمودهایی جهت

مدیران ارشد مجموعه شرکت بوده رضایت و تباری در ماهیت جرم ارتشاء که توسط شخص حقوقی ارتکاب می‌یابد برداشته باشند. به موجب اصول رایج مسئولیت، مسئول خواهد بود. چون کسی را که از طریق فعل یا ترک فعل مرتکب ماهیت جرم شده است را یاری کرده است.

نمونه پرونده خود گزارشی انگلستان : در سال ۲۰۰۹ پرونده می بی و جانسون، شرکت فوق اولین شرکتی بود که به خاطر ارتکاب به ارتشاء تحت تعقیب قرار گرفت، اتهامات ارتکابی شامل : نقض قراردادهای و همچنین نقض ضمانت اجراهای سازمان ملل در خصوص منع تجارت با دولت عراق بود. در سال ۲۰۰۸ پیرو خود گزارشی به اداره تخلفات شدید(جدی) شرکت قبول کرد اعمال ارتشایی را در شماری از حوزه های قضایی به نامهای آنگولا، بنگلادش، غنا، جامائیکا؛ ماداگاسکار، موزامبیک.

در مذاکره با اداره تخلفات شدید کمپانی موافقت کرد با مجرم شناخته شدن پیرامون جرایم ارتکابی در غنا و جامائیکا و نقض ضمانت اجرای سازمان ملل و توافق به اصطلاح منوط به مجازاتهای نقدی و رژیم کنترل مستقل گزارش به دفتر تخلفات شدید. دادگاه مجازاتهای نقدی و م جبران خسارت سایر هزینه ها را به شرکت تحمیل کرد. همچنین دستور باز سازی و پرداخت توسط شرکت به سازمان ملل و دولت‌های غنا و جامائیکا صادر شد و در مجموع مقدار تقریبی مجازات نقدی ۶ میلیون دلار شد.))

ب : رمانی : رمانی در تعارض با انگلستان از قبل قانونگذار قدم‌های رو به جلوتر از عرف « نظریه تشخیص» برداشته است. این اقدامات سابقاً مشروط به بعضی از محدودیت‌هایی توصیف شده که در بالا ذکر شده است.

دادگاه عالی رمانی در پرونده درک دوک (شرکت) و کوئین (۱۹۸۵) SCR 662، به طور مشخص بر اساس «ذهن هدایت کننده» یا «شرکت خود آگاه» مسئولیت را به شرکت نسبت داد. دادگاه در آن پرونده قید کرد که «ذهن هدایت کننده» می‌تواند

عملکرد بهتر ارائه کرد که چگونه منتهی به رویه مناسب گردد.

رهنمودها در ۶ اصل مهم مینا قرارگرفت:

۱ - تناسب رویه‌ها. (در ارتباط با ماهیت و اندازه و پیچیدگی فعالیت‌ها)

۲ - تعهد افراد عالی رتبه. (جهت جلوگیری از ارتشاء و پرورش فرهنگ غیر قابل تحمل بودن ارتشاء در محدوده سازمان)

۳ - ارزیابی خطر. (شرکت باید ماهیت و وسعت موقعیت خطرهای بالقوه داخلی و خارجی را مورد ارزیابی قراردهد بنابر این برای شرکت‌هایی که متعهد در بالاترین خطر صنایع هستند مانند صنایع: دفاع، هوا فضا، صنایع منتخب، و ساخت و ساز یا اجرایی در کشورهایی که شاخص فساد پایین است بار مسئولیت بالاتر است.)

۴ - پشتکار مناسب. (کسی که به نمایندگی از سازمان خدمت می‌کند)

۵ - ارتباط، (شامل آموزش پایبند بودن به رویه ها و سیاست‌های جلوگیری از ارتشاء و به کار بستن و درک آن در سراسر سازمان.)

۶ - کنترل تنظیم و بازنگری. (شرکت‌هایی که نیازمند قرارداد سیستم‌ها برای کنترل و ارزیابی تأثیرات رویه‌های بازدارند ارتشاء و سازگاری هستند، جایبکه ضروری است.)

رهنمودها هیچ دفاع کاملی برای شرکتها فراهم نکردند؛ و مسئولیت سازمان‌های تجاری در پایبند بودن به رفتارهای مرتبط باقی ماند در جایی که تخلفات پزشکی آشکار است، باید خود گزارشی به دفتر تخلفات جدی صورت گیرد. دفتر تخلفات جدی از قبل رهنمودهایی برای خودگزارشی کارکنانی که ارتشاء آنها آشکار شده است ارائه کرده است. رویه خودگزارشی قبل از قانون ارتشاء مصوب ۲۰۱۰ گسترش یافته بود.

در سرآغاز قانون مسئولیت افراد در بخش ۱۴ ارتقاء یافته است و هدف افرادی هستند که از

سوی مدیر بوده یا با چشم پوشی مدیر یا هرنوع محکومیتی از سوی مدیر در سطوح خاص بی‌ربط است. مسئولیت توصیف شده نه فقط برای ارتشاء داخلی کاربرد دارد بلکه بموجب قانون برخورد فساد خارجی اجرا می‌شود. در ارتباط با معیارهای پیشگیرانه هرچند سود این روش واضح است شرکت‌ها در واکنش به رفتار حقوقی بوسیله سرآغاز قاطعانه آن رفتارهای سختکوشانه ای خواهند داشت. در ارتباط با ارتشای خارجی باید توجه داشت به قانون ۱۹۷۷ (FCPA) که دارای اصول بیشتری است و مسئولیت کیفری را به اشخاص حقوقی برای ارتکاب ارتشاء خارجی توسط شخص ثالث یا نماینده تحمیل می‌کند. در چند سال گذشته فرانسه در بوجود آوردن شرکت‌ها و به حساب آوردن به موجب قانون (FCPA) کتابها و اسناد مقدماتی بوسیله دیوان عدالت فرانسه و بخش امنیتی و کمیسیون تبادل از طریق ادغام معیارها در سطح موفقیت بهره مند بود. ادعای مبنای رفتار کیفری (در موارد ثابت به موجب کتاب و اسناد مقدماتی) برای تعقیب مورد موافقت هر دو سازمان SEC و DOJ قرارگرفت.

کنترل‌های مستقل و جزای نقدی و پس دادن سود حاصل از عمل مجرمانه قدم‌های جدید در ارتباط با شرکت‌ها به موجب قانون (FCPA) بود. این مدل اجرایی توسط گروه کار ارتشاء (OECD) مورد تأکید قرارگرفت و اجرای خوب آن در محدوده فرانسه توسعه پیدا کرد. همچنین سود حاصله شرکت‌ها که ابزار قدرتمند در ارتباط با برنامه‌هایشان است خطر ارتشاء را از بین می‌برد. در این حالت‌ها معیارهای در نظر گرفته شده برای مسئولیت شرکت لحاظ می‌شود که ممکن است با مدل فرانسوی سازگاری داشته باشد.

۵٫۳ مسئولیت پنداری یا نسبت داده شده

بعضی حوزه های قضایی بر اساس مسئولیت پنداری یا نسبت داده شده مجازات را انتخاب می‌کنند که ترجیح دارد به اصلی که خود شخص حقوقی مرتکب جرم می‌شود. بنا بر این از سال ۱۹۴۴

در ذهنیت سرپرستان، مدیر هدایت‌گر، مدیر ناظر، یا هر شخص دیگری که در هیئت مدیره است یا نماینده مراجع اجرایی دولتی شرکت قراردادشته باشد (Diskant, E.B., 118, 2008).

هرچند در سال ۲۰۰۲ یافته های کمیته مورد قبول دولت رمانی قرارگرفت و تصمیم به وارد کردن مسئولیت حقوقی در قانونگذاری نمود. انعکاس اولیه هم اکنون در مجموعه قوانین کیفری (مسئولیت کیفری سازمانها) که در اول مارس سال ۲۰۰۴ اجرایی شود وجود دارد. مقررات جدید تأسیس شده در ارتباط با سازمانها و شامل مسئولیت کیفری شرکت‌ها است

زمانی که مقام ارشد با اختیار عمل و سیاست شخصاً مرتکب جرم شود یا قصد لازم و هدایت امورات شرکت را به منظور ارتکاب عمل غیر قانونی توسط کارکنان سطح پایین را داشته یا از اقدام برای متوقف کردن اعمال مجرمانه ای که او از آن آگاه است یا بصورت عمدی نادیده می‌گیرد صرف‌ظن کند مسئولیت کیفری در ارتباط با شرکت محقق می‌گردد.

ج : مسئولیت کیفری شخص حقوقی در فرانسه: در فرانسه (متفاوت از سیستم حقوق عرفی) مسئولیت کیفری شرکت‌ها برای اقدامات، هدایت‌های مقامات رسمی یا کارمندان، زمانی محقق می‌شود که اقدام در محدوده وظایف آنها به سود شرکت صورت گرفته باشد. نکته حائز اهمیت این است که در تفسیر موسع عناصر جرم نمی‌توان آن را به اقدام یا اختیاراتی که خارج از محدوده وظایف است گسترش داد یعنی اگر شرکت در خارج از حیطه فعالیت خود مرتکب عمل رشوه شود مشمول مسئولیت کیفری شخص حقوقی قرارنخواهد گرفت (Lizée, M., 41, 1995).

در واقع احساس مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی در فرانسه تقریباً محدود است چون نیازی برای منتسب کردن عنصر معنوی از طریق ذهن شرکت نیست. بنا بر این رفتاری که دارای اجازه از

شخص در ارتباط با مدیریت شریک جرم باید باشد یا اجازه اختیار داشته باشد یا هدایت کننده جرم باشد. هرچند پیرو اصلاحیه مجموعه قوانین کیفری در سال ۲۰۰۱ مسئولیت گسترش یافته شامل شخص حقیقی که مجری وظیفه مدیریت بوده در نظر گرفته شده است یا در مورد شخص حقیقی که بخشی از مدیریت بوده است.

۲- نروژ مسئولیت کیفری برای اشخاص حقوقی را در سال ۱۹۹۱ قرارداد که بصورت فزاینده‌ای در مورد شرکت‌ها در ارتباط با ارتشای خارجی به کار می‌رفت. در اصل قانون نروژ نیازی نبود که عمل شخص در محدوده شرکت یا فعالیت‌های آن باشد. بنا بر این موجبات مسئولیت ممکن است با اقدامات یک کارگر ساده که بخشی از ساختار مدیریتی نمی‌باشد ایجاد گردد. هرچند دولت معیارهای خاصی برای تشخیص قراردادده است. بخش ۴۸ a (1) مجموعه قوانین کیفری اظهار می‌دارد زمانی که کیفری توسط شخصی که به نمایندگی اقدامی را انجام می‌دهد سرپیچی صورت می‌گیرد و اقدام صورت گرفته ممکن است دارای مسئولیت جهت مجازات باشد. در این اقدام حتی ممکن است هیچ شخص حقیقی برای سرپیچی مجازات نگردد. اینجا مجموعه قوانین کیفری ادامه می‌دهد و عنوان می‌کند که کلمه «اجراکردن» شامل، شرکت، اجتماع یا معاونین دیگر، شخص اجراکننده، موسسه و حالت و فعالیت‌های عمومی باشد.

در تصمیم گیری این که شخص حقوقی مسئولیت برای مجازات خواهد داشت دادگاه در نظر خواهد گرفت:

(A): تأثیر بازدارندگی مجازات.

(B): شدت جرم ارتكابی.

(C): اینکه آموزش و راهنمایی، دستورالعمل، کنترل می‌توانست جلوگیری از انجام جرم توسط مجرم نمایند.

(D): اینکه جرم ارتكابی برای گسترش و ترویج علایق ارتكاب یافته است.

مجموعه قوانین کیفری فرانسه به قضات اجازه داد در رابطه با ارتكاب رشوه و همچنین سایر جرایم تجویز شده مسئولیت کیفری را به اشخاص حقوقی نسبت دهد. در بعضی مواقع مقررات فرانسه مانع تعقیب شخص یا اشخاص حقیقی نمی‌شود.

از فاز ۲ (OECD) ارزیابی فرانسه، مبنای اصول در ارتباط با رویه فرانسه می‌توان بیان داشت:

۱- نماینده یا جانشین نماینده که نسبت به زیر دست یا کارمند اختیار دارد کفایت برای اینکه کارمند یا زیر دست مرتکب رفتاری شود همانند نماینده شخص حقوقی برای قصد مسئولیت کیفری.

۲- شخص حقوقی شامل نه تنها شرکت‌های بازرگانی است بلکه شامل سودی که در ارتباط با تجارت است می‌شود و همچنین حقوق عمومی اشخاص حقوقی مثل محل متصدیان شرکت‌های نیمه عمومی و مؤسسات عمومی.

۳- شخص حقوقی میتواند از مسئولیت کیفری نسبتی با مجوز خودش و تعهد کردن اجتناب کند.

۴- رشوه به نیابت از شخص حقوقی واقع می‌شود. چرا و بنابر موقعیت، زمانیکه، برای مثال شخص حقوقی با یک سیاست داخلی از پیشنهاد رشوه امتناع کند.

۵- اگر یک کارمند یا زیردست نمایندگی از سوی مقام صاحب اختیار نداشته باشد به نظر غیر مقطعی است که آیا بر این اساس هنوز مسئول است: برای مثال کارمندی که باید دستورات را اجرا کند یا با اختیار نمایندگی شرکت متناوباً خواهد دانست ارتشاء شخصی با نمایندگی اختیار در برخی مناطق کافی برای مسئولیت کیفری است.

۶- شخص حقیقی مرتکب جرم ارتشاء خواهد شد او باید مشخص و معین باشد.

تعدادی راهنمایی بیشتر در زیر ارائه می‌گردد:

۱- در فنلاند مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی در ۱۹۹۵ به رسمیت شناخته شد و نیاز بود که

هرچند شخص حقوقی فقط برای جرایمی که به نفع یا علاقه او ارتکاب یافته است مسئول است. پس شخص حقوقی در جاییکه شخص حقیقی منحصراً در راستای علایق یا منافع خود یا شخص ثالث مرتکب جرم می‌شود مسئول نخواهد بود.

برخی از مثال‌های برجسته بالا مشکل جدی در نسبت دادن دارند :

۱ - نظر به مقام واقعی که شخص ؟

۲ - آیا صرف وظیفه مدیریتی کافی است ؟

۳ - آیا ماهیت اصلی وظیفه اجرا شده بوسیله شخص حقیقی (در راستای هر اختیار نمایندگی) از نظر قانونی یا بالفعل با سمت مدیریت او در نظر گرفته شود ؟

کارگروه رشوه در مبادلات در مشاغل بین المللی رهنمودهای زیر را برای مسئولیت شرکت‌ها ارائه می‌دهد:

(A): سطح یا میزان اختیار شخصی که رفتارش موجب مسئولیت شخص حقوقی می‌شود باید انعطاف پذیر و منعکس کننده سیستم‌های تصمیم‌گیر متنوع وسیع در اشخاص حقوقی باشد. به عبارت دیگر مسئولیت ممکن ایجاد شود بوسیله رفتار شخصی که هیچ اختیار مدیریتی در بالاترین سطح در موارد خاص نداشته باشد.

(B) : متناوباً مسئولیت ایجاد می‌شود زمانی که شخص در بالا ترین سطح اختیار مدیریتی:

۱ - پیشنهادات، تعهدات یا دادن رشوه به یک مقام رسمی

۲ - هدایت یا تصدی شخص مادون در پیشنهاد، تعهد در پرداخت رشوه به یک مقام رسمی.

۳ - قصور در جلوگیری از پرداخت رشوه اشخاص تحت امر به مقام رسمی که شامل قصور در نظارت، قصور در بکارگیری ابزارهای کافی کنترل داخلی، اخلاقیات و برنامه های هماهنگ یا معیارها.

(E): اینکه در اثر ارتکاب جرم منفعت به دست آمده باشد.

(F): صلاحیت اقتصادی اجرا.

(G): اینکه هر مجازاتی به اشخاص دیگر تحمیل گردد.

۶ مسئولیت اداری

بعضی دولت‌ها برای مثال آلمان و ایتالیا مسئولیت اداری را قبول کرده‌اند. در آلمان به موجب قانون جرایم اداری جزئی نقدی ممکن است بر شخص حقوقی در جریان رسیدگی کیفری علیه شخص حقیقی تحمیل گردد. هرچند شخص حقیقی به علت نا مشخص بودن یا مرگ امکان تعقیبش وجود نداشته باشد امکان اعمال ضمانت اجرا بر شخص حقوقی به موجب یک دادرسی جداگانه ممکن است. مسئولیت اشخاص حقوقی پیرامون نتیجه جزعی جرم ارتکاب یافته توسط اشخاص حقیقی در نظر گرفته می‌شود و این به نظر می‌رسد در حقیقت اقامه دعوی علیه شخص حقوقی در جاییکه علیه شخص حقیقی دعوایی اقامه نشده است خیلی غیر معمول است. مشابه آن در ایتالیا در نظریه مسئولیت اداری که بر اشخاص حقوقی برای جرایم کیفری خاص (شامل ارتشاء) که توسط شخص حقیقی ارتکاب یافته است نسبت داده می‌شود. (Decree فرمان، حکم) ۲۳۱/۲۰۰۱

حکم ایتالیایی مسئولیت را بر اشخاص حقوقی تحمیل می‌کند برای جرایمی که بوسیله دونفر از مجموعه شخص حقیقی ارتکاب یافته است (Mills, Rindfuss, R.R., McDonald, P. and Te Velde, E., 848, 2011)

۱ - آنها موقعیت مافوق و ارشد را داشته.

۲ - مشروط به مدیر یا مسئول کنترل بودن آنها است.

شخصی که در موقعیت مافوق یا ارشد قرارداد باید اقدامات را به نمایندگی اداری یا مدیریت مجموعه شرکت یا اتحادیه های مستقل انجام دهد.

۷ نتیجه گیری

طی مطالعه تطبیقی مسئولیت کیفری اشخاص حقوقی میان ایران و شورای اروپا به نظر می‌رسد مسئولیت اشخاص حقوقی در شورای اروپا نسبت به ایران کاملاً ارتقاع یافته است به گونه ای که اصولی مانند :

تناسب رویه ها، تعهد افراد عالی رتبه، ارزیابی خطر، پشتکار مناسب، ارتباطات و آموزش، کنترل، تنظیم، بازنگری در شورای اروپا مینا قراردارند که با توجه به ماهیت پیچیده جرایم ارتكابی توسط شخص حقوقی بسیار کارآمد و موثر می باشند با این وجود در حقوق ایران هیچ اشاره ای به آنها نشده است در حالی که با لحاظ آنها با توجه به اینکه بسیاری از جرایم ارتكابی اشخاص حقوقی گستره وسیعی داشته می‌تواند نقش موثر و باز دارنده ای داشته باشند.

همچنین مسائلی از قبیل تأثیر بازدارندگی مجازات‌ها، آموزش و راهنمایی، تشخیص اینکه ارتكاب جرم برای گسترش یا ترویج علایق است، اینکه آیا منفعت از ارتكاب جرم بدست آمده یا خیر، صلاحیت اقتصادی و اجرایی مرتکب، و مجازات‌ها را چه کسی باید متحمل گردد باید در تصمیم گیری‌ها

منابع

- Aghaei Nia, H. (1996), Criminal liability arising from another act in Iranian criminal law, legal studies, 16& 17.
- Aghaie Nia, H. (2013). Criminal law crimes against persons. Tehran: Mizan Legal Foundation.
- Elham, G., Borhani, M. (2014), An Introduction to Public Criminal Law, Crime and Criminal, Second Edition, Tehran, Mizan publication.
- Elham, Gh. Borhani, M. (2015), An Introduction to Public Criminal Law, Crime and Criminal, First Edition, Tehran, Mizan publication.
- Golduzian, I., Mirzajani, H. R., & Eghtedari, S. (2018). Semi-Liberty System Investigation in Iranian and French Law. Alustath Journal for Human and Social Sciences, (225 (1)), 115-136.
- Gorji, A. (1996), Legal Articles, First Edition, Tehran, Ministry of Culture and Islamic Guidance publication.

- Mir Saeedi, S. M. (2003). *Criminal Liability, Pen and Varan*, JA, First Edition, Tehran, Mizan Legal Foundation
- Saffar, M. Javad. (1993), *Legal Personality*, First Edition, Tehran, Dana publication
- Shams Nattery, M. I., Kalantari, H. R., Zare, E., & Riyazat, Z. (2016). *Islamic Penal Code in the Current Legal Order*, Tehran Public Penal Code. Tehran: Publication Magazine.
- Unanimous votes of the General Assembly of the Supreme Court.(۱۹۸۴) .
- Eshtiagh, & Vahid. (2008). Criminal liability of legal persons in the bill of the Islamic Penal Code. *Legal Research*, 7 (13), 335-344
- Shams Natri - Mohammad Ebrahim (2016). *Lectures on General Criminal Law*, PhD, International Campus Faculty, University of Tehran.
- Law on Computer Crimes (Supplementary dated 5/3/2009 approved by the Islamic Consultative Assembly and approved by the Guardian Council dated (3/20/2009).)
- Alizée, M. (1995). Of the organic capacity and the tort and penal responsibilities of legal persons. *McGill LJ*, 41, 131.
- Bucy, P. H. (1990). Corporate ethos: A standard for imposing corporate criminal liability. *Minn. L. Rev.*, 75, 1095.
- Catargiu, M. (2013). The origins of criminal liability of legal persons-a comparative perspective. *AGORA Int'l J. Jurid. Sci.*, 26
- Diskant, E. B. (2008). *Comparative corporate criminal liability: Exploring the uniquely American doctrine through comparative criminal procedure*. *Yale LJ*, 118, 126.
- Mbugua, K. C. (2012). Influence of the electronic case management system (ELCM) on the effectiveness of court service delivery: The case of the Eldoret court station, Kenya (Doctoral dissertation, University of Nairobi).
- Mills, M., Rindfuss, R. R., McDonald, P., & Te Velde, E. (2011). Why do people postpone parenthood? Reasons and social policy incentives. *Human reproduction update*, 17(6), 848-860.
- Orland, L., & Cachera, C. (1995). Corporate crime and punishment in France: Criminal responsibility of legal entities (personnes morales) under the new French Criminal Code (Nouveau Code Penal). *Conn. J. Int'l L.*, 11, 111.
- Parisi, N. (1984). Theories of Corporate Criminal Liability (or Corporations Do not Commit Crimes, People Commit Crimes). *Corporations as criminals- Perspectives in criminal justice*, 6, 41.
- Petruț, C. (2019). Criminal Liability of the Legal Person. *Perspectives of Law and Public Administration*, 8(2), 282-285.
- Spalding Jr, A. D., & Morrison, M. A. (2006). Criminal Liability for Document Shredding after Arthur Anderson LLP. *Am. Bus. LJ*, 43, 647